

до висновку, що право на відокремлення поліпшень має також недобросовісний володілець, якщо це пошкоджує саму річ і не впливає на її стан.

Це не виключає, однак домовленості між сторонами про залишення поліпшень власнику витребуваного майна з компенсацією ним затрат, здійснених фактичним володільцем. Такий підхід не суперечить засадам диспозитивності, властивим цивільному праву. Водночас володілець не повинен погіршувати стан речі, за винятком амортизаційного (нормального за даних умов) зносу. За допущене погіршення речі з вини володільця він буде нести цивільну відповідальність у рамках деліктних зобов'язань.

Список літератури:

1. Цивільний кодекс України (2003): Закон України від 16.01.2003 р. №435-IV. Офіційний вісник України. 2003. № 11. Ст. 461

ТЕРМІНОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА ЩОДО ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТЬ «АЛІМЕНТИ» ТА «УТРИМАННЯ»: ДОКТРИНАЛЬНИЙ ТА ЗАКОНОДАВЧИЙ АНАЛІЗ

СХАБ-БУЧИНСЬКА Т. Я.

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри цивільного права

Навчально-науковий юридичний інститут

Прикарпатського національного університету

імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ, Україна

У Сімейному кодексі України аліментним зобов'язанням присвячено одразу кілька глав, зокрема Главу 9 Розділу II, Глави 15-17 Розділу III, Главу 22 Розділу V [1]. Однак, серед детального тлумачення поданих положень даного кодифікованого акту виникають неточності у розумінні понять «аліменти» та «утримання», адже до кінця не зрозуміло чи законодавець отожднює дані терміни чи, все ж таки, розмежовує їх.

Тому у даному дослідженні хотілося б детально проаналізувати доктринальні підходи та положення Сімейного кодексу України щодо тлумачення понять «аліменти» та «утримання».

Так, вивчаючи доктрину сімейного права приходимо до висновку, що серед науковців не існує єдиного підходу щодо тлумачення даних термінів, адже одні науковці вважають, що поняття «утримання» та «аліменти» є тотожними і абсолютно рівними за змістом (Ю. Ф. Іванов, З. В. Ромовська, Л. В. Сапейко, Я. М. Шевченко), інші доводять, що «утримання» ширше і включає в себе термін «аліменти» (Ю. Ф. Безпалов, Л. В. Красицька, В. І. Труба, Є. Д. Ханович), тобто за основу розмежування, здебільшого, служить форма надання утримання, а також порядок його надання.

Так, З. В. Ромовська досліджуючи дану проблематику наголошує на тому, що аліменти, з одного боку, – це утримання, яке надається добровільно одним членом сім'ї іншому і яке може здійснюватися як шляхом постачання їжі, забезпечення одягом, доглядом та іншим у природі, так і в грошах, а з другого боку, аліменти – це виключно кошти на утримання, якщо вони надаються аліментнозобов'язаною особою примусово [2, с. 9]. Тобто із думки авторки випливає, що утримання/аліменти можуть надаватися як добровільно, так і примусово стягуватися за рішенням суду, а також можуть виражатися як у формі сплати коштів, так і в натуральній формі.

Досить вузькою і водночас зрозумілою є позиція Ю. Ф. Іванова щодо ототожнення даних термінів. На думку автора, аліменти – це право на утримання [3, с. 55]. Такої ж позиції дотримується і Я. М. Шевченко, яка під аліментами розуміє «матеріальне утримання, що надається однією особою іншій на умовах, встановлених сімейним законодавством або згодою сторін» [4, с.40]. Також, про ідентичне тлумачення термінів говорять Л. В. Сапейко та В. А. Кройтор, які у своїй праці зазначають, що у сучасному новому законодавстві України не розмежовується поняття «утримання» та «аліменти», і в перше і в друге вкладається одне й теж розуміння – кошти на утримання певного члена сім'ї, незалежно від того, добровільне це утримання чи на підставі рішення суду.

Протилежною і водночас переконливою є думка В. І. Труби, який доводить, що «утримання» є більш широким поняттям, оскільки включає в себе взаємний обов'язок доглядати, забезпечувати членів сім'ї засобами до існування, який виконується як добровільно, так і примусово чи вимушено в разі виникнення права на утримання когось із учасників сімейних правовідносин, який не здатен утримувати себе через порушення або недостатність особистих здібностей. А «аліментні зобов'язання» («аліменти») співвідносяться з поняттям «утримання» як частина з цілим, оскільки відображають саме примусове чи вимушене виконання обов'язку з утримання [5, с. 45]. Є. Д. Ханович вважає утримання загальним обов'язком батьків, який здійснюється добровільно, в свою чергу аліментами, на думку авторки, є кошти на утримання дітей, які устанавлюються рішенням суду або договором між батьками про сплату аліментів на дитину. Також вчена доводить, що у випадку укладання договору про сплату аліментів на дитину або ухвалення рішення суду відбувається трансформація обов'язку з утримання в аліментні зобов'язання [6, с. 88]. Також про таку трансформацію говорила і Л. В. Красицька, на думку якої, у випадку стягнення коштів на утримання дитини на підставі рішення суду відбувається трансформація зобов'язань із утримання в аліментні зобов'язання, в яких здійснюється захист не лише приватних (дитини, одного з батьків), а й публічних інтересів (забезпечення розвитку дитини й формування її як особистості, гідного члена суспільства) [7, с. 244].

Свідченням того, що дані терміни різняться за своїм змістом є положення Сімейного кодексу України. Наприклад, у частині 2 статті 75 йде мова про те, що право на утримання (аліменти) має той із подружжя, який є непрацездатним, потребує матеріальної допомоги, за умови, що другий із подружжя може надавати матеріальну допомогу. Із цієї норми зрозуміло, що законодавець розмежовує дані терміни, адже у даному положенні згадує термін і утримання, і аліменти, хоча все таки пріоритет надає саме поняттю «утримання». У частині 3 статті 181 вище згаданого кодифікованого акту зазначено, що за рішенням суду кошти на утримання дитини (аліменти) присуджуються у частці від доходу її матері, батька і (або) у твердій грошовій сумі. Цю норму необхідно тлумачити так, що законодавець, беручи у дужки

поняття «аліменти» згадує про трансформацію «утримання в аліменти». Тобто за рішенням суду кошти на утримання дитини перероджуються в аліменти. Отже, саме під терміном «аліменти» необхідно розуміти грошові кошти, які на підставі рішення суду надаються дитині.

Тому із згаданих положень Сімейного кодексу України можемо із впевненістю сказати, що законодавець розрізняє дані терміни, однак, йому потрібно ще детально переглянути усі норми даного кодифікованого акту де йде мова про аліментні зобов'язання і виправити термінологічні неточності, щоб у майбутньому не виникало дискусій у поглядах науковців.

Якщо говорити про поняття «утримання», то приходимо до висновку, що мова йде про добровільне надання утримувачу як грошових коштів, так і одягу, продуктів харчування, сплати комунальних послуг чи надання інших речей побутового призначення. Але «аліменти», зазвичай, присуджуються у грошовій формі. Тому вважаємо, що у випадках стягнення саме аліментів мова йде про виплату грошових коштів і жодних виключень із даного правила бути не може. Тому із частини 2 статті 77 Сімейного кодексу України варто забрати словосполучення «як правило», а у положеннях, де термін «аліменти» взято у дужки, пропонуємо викладати поряд із терміном «утримання» через кому, щоб не зменшувати його термінологічну сутність. Також, пропонуємо закріпити у частині 2 зі значком 1 статті 75 тлумачення термінів. Так, під аліментами варто розуміти грошові кошти, які стягуються з платника у разі невиконання або неналежного виконання останнім свого зобов'язання. Утримання – це грошові кошти або речі індивідуального користування, які добровільно надаються / сплачуються платником отримувачу.

Список літератури:

1. Сімейний кодекс: Закон України від 10.01.2002 року № 2947-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. №№ 21-22. Ст.135.
2. Ромовська З. В. Аліментні зобов'язання: конспект лекцій. Львів: Львів. ун-т, 1973. 59 с.
3. Іванов Ю. Ф., Іванова М. В. Сімейне право України: навч. посіб. для підготовки до іспиту. Київ: ПАЛИВОДА А. В., 2013. 240 с

4. Енциклопедія цивільного права України / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; відп. ред. Я. М. Шевченко. К.: Ін Юре, 2009. 952 с.
5. Труба В. І. Аліментні правовідносини: види та правова природа. Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова. Серія : Правознавство. 2014. Т. 19. Вип. 3 (24). С. 44–48.
6. Ханович Є. Д. Правове регулювання аліментних зобов'язань батьків по утриманню дітей: дис. ...канд. юрид. наук. Київ, 2019. 229 с.
7. Красицька Л. В. Проблеми здійснення та захисту особистих та майнових прав батьків і дітей: дис. ....докт. юрид. наук: спец 12.00.03 Київ, 2015. 496с.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРСОНАЖА ЯК ОБ'ЄКТА АВТОРСЬКОГО ПРАВА

УЛІТІНА О. В.

кандидат юридичних наук, учений секретар

Науково-дослідний інститут

інтелектуальної власності НАПрН України

м. Київ, Україна

Відповідно до статті 9 Закону України «Про авторське право і суміжні права» «частина твору, яка може використовуватися самостійно, ... розглядається як твір і охороняється відповідно до Закону» [1]. В цьому контексті персонаж є частиною твору та може використовуватись самостійно, а отже є окремим твором та охороняється відповідно до положень законодавства. Однак, персонаж є своєрідним об'єктом, який має свої особливості, саме тому продовжуються дискусії щодо охорони персонажа як об'єкта авторського права на науковому рівні та існують певні розбіжності щодо захисту прав на персонажа в практичній площині, особливо, якщо говорити про судовий захист.

Не кожен персонаж може отримати правову охорону як об'єкт авторського права. Так, персонаж повинен відповідати загальним критеріям, відповідно до яких твори відносять до об'єктів авторського права, – це обов'язкова умова вираження твору у певній матеріальній формі і його творчий характер.